

مجموعه‌ای از اشعار

آذری - کردی - لری - فارسی

شعرهایی از اوختای - رحمان دده - مرضیه اسکوئی

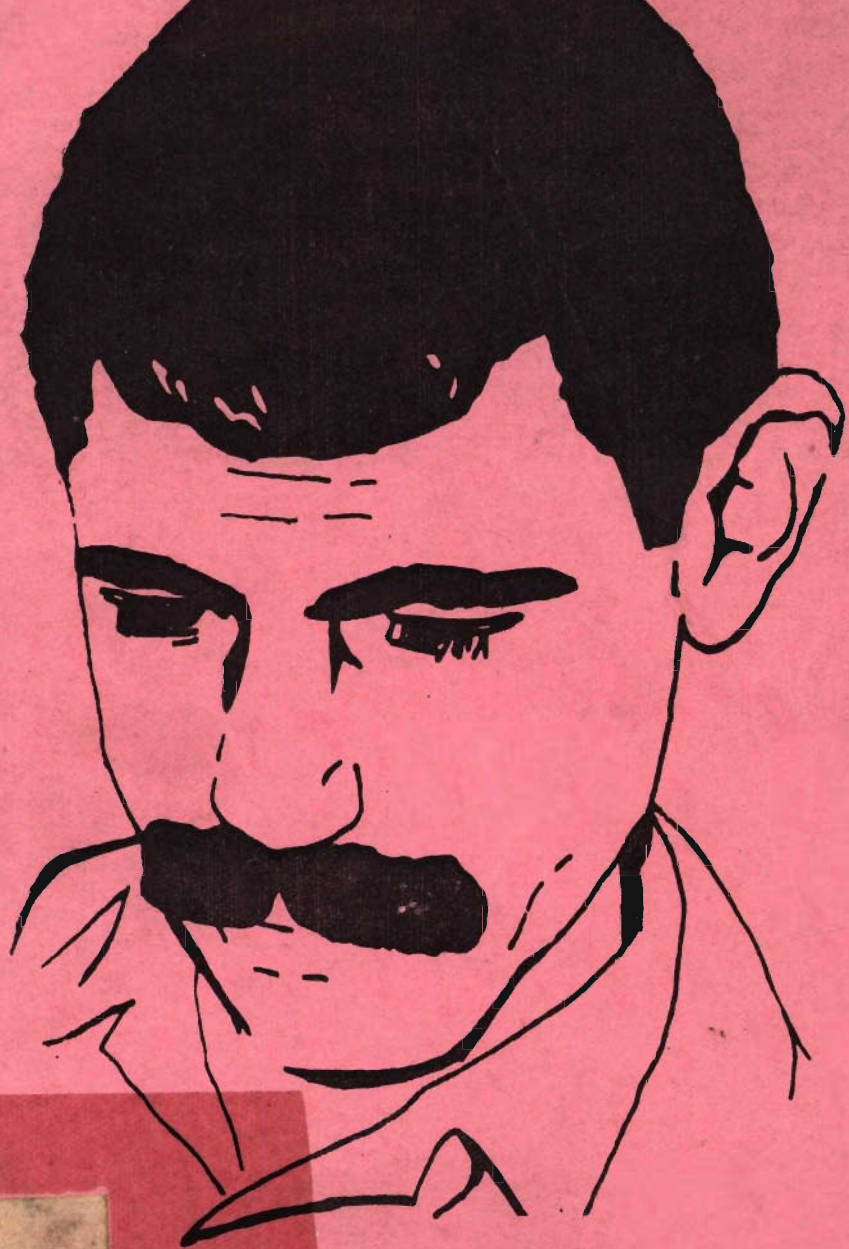
با ترجمه‌هایی از صمد بهرنگی

ادبیات
فارسی

۱۹

۵

۲۶

۵۰۳۱

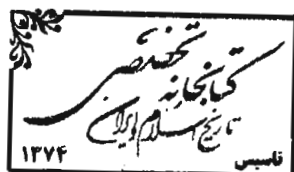
دشمن طعنہ دور ساہ صمد، بارداوہر
ایسی سینہ چلیب دیہ دم

۳۰۰ ریال

در اشاعه و تبلیغ فرهنگ و آشنایی ملت‌های میهن
ما که بازتابی از مبارزات آنها علیه امپریالیسم و رژیم
شغور محمد رضا شاه بخاطر آزادی میهنمان میباشند،
دبیرخانه انتشارات و فرهنگی فد راسیون آلمان اقدام
به چاپ جزوه حاضر می نماید. بعضی از اشعار این
جزوه متعلق به سالهای گذشته و بعضی دیگر متعلق
به سالهای اخیر است ولی آنچه در آنها مشترک است
بیان پی گیری و از پای نشستن مردم مبارزی است که
تاریخ کشور ما را برپا داشته و میدارند.

هیئت دبیران فد راسیون

فروغ فرخ زاد ترجمه "بهرنگ"

تحفه

من گنجینه‌ن نه‌ایتیندن سوبله‌بیره م
من قارانیلقین نه‌ایتیندن
وگنجه‌نین نه‌ایتیندن سوبله‌بیره م

منیم چین چیراق گتیر ای مهربان بیزه گلشن
وبیر پوتومقا کی اوندان
خوشبخت کوچه‌نین قالا بالیغینا باخام

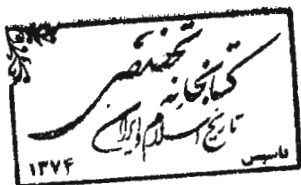
گئجه دیر ترجمه : (بهرنگ)

گئجه دیر ر ملنمیش پویراق
 رنگی یوزدهن قاجمیش .
 یئل بولوتدان ، تورمه راغدان
 یوگورپ اوستومو - آلمیش .

” ” ”
 گئجه دیر ، شیش گتیرهن جان کیی رورموش هاوا چوخدا ایسمی
 ایله بوندادیر ایه سئچمیه بیر ایتکین آدام ئوز یولونو
 ” ” ”

ایسمی جانلا چؤل سونسوز
 ئولورور رارگوردا
 اورمگیم دیر یانمیش
 بویانان تب - ایچره یورغون بدنیم دیر .
 ” ” ”

گئجه دیر باخ گئجه دیر .

سئویره م سنی ترجمه ،: (بهرنگ)

بیزیم تایدا گئجه یوخدور
 سس باریشان دگیل سکوت ایله
 کلمه لر گۆزله بیرلر
 من سنینله یالقیز دگیلم ، کیسه کیسه ایله یالقیز دگیل
 گئجه اولدوزلاردان داها یالقیز

////////////////

بیزیم تایدا گئجه یوخدور
 چاخماقلار پیلته نین دییینده چابالاییر
 کوچه نین غصی سنین اوغوندا
 دوداقلاریندا ، آیدین شعر پارلاناقدادیر
 سئویره م سنی من ، وگئجه نی ئوز ظلمتینده من قورخو باسیر

احمد شاملو

ترا دوست دارم

طرف ما شب نیست

صدا با سکوت آشتی نمی‌کند

کلمات انتظار می‌کشند

من با تو تنها نیستم، هیچکس با هیچکس تنها نیست

شب از ستاره‌ها تنها تر است. . . .

طرف ما شب نیست

چخماق‌ها کنار فتیله بی‌طاقتند

خشم کوچه در مشت تست

در لبان تو، شعر روغن صیقل می‌خورد

من ترا دوست می‌دارم، و شب از ظلمت خود وحشت میکند

احمد شاملو ترجمہ "بہرنگ"

گئجه ليک

يولداشلا ريم گلينيز

درد لرينيزله

ودرد يوكوزو

اورهك ياراما سيلكينيز

" " "

ديريليگيم محنته باغلي

جانيم چيراغي درد ايله يانير

" " "

يولداشلا ريم گلينيز

درد لرينيزله

ودرد زهرينيزي

اورهك ياراما توكونوز .

احمد شاملو

شبانہ

یاران من بیائید
 بار درد هایتان
 و بار دردتان را
 در زخم قلب من بتکانید

من زنده ام به رنج . . .
 می سوزم چراغ تن از درد . . .

یاران من بیائید
 با درد هایتان
 و زهر دردتان را
 در زخم من بچکانید

- ۲ -

بیر آیدین گئجه
 آی گلر اولار
 منیم یوخوما
 منی اپارار
 اوردا درهیه
 اونون تکینه
 اوردا گئجه لر
 تکلیکده ، یالقیز
 تکجه جیک سویور
 دیورو سئوینچ
 دیورو اومور
 نازیلا آچیر
 الین اوزاتیر
 کی ، بیرجه اولدوز
 داملا سین ، یاغیش
 دامجیسی کیی
 میوه سی اولسون
 آسلی سین اوردا

- ۱ -

بیر آیدین گئجه
 آی گلر اولار
 منیم یوخوما
 منی اپارار
 کوچه ده کوچه
 اوزوم باغینا
 آجا باغینا
 دره به دره
 چوللرده ن چوله
 بیر بئره اپارار
 بیر یوی گلر
 اورا گئجه لر
 قوڭخولو تیتیره
 ایاغین قویار
 بولا ق سویونا
 تودلرین درار
 پیتلا شیق توکون . . .

بیر آیدین گئجه
 ای گلر اولار
 منیم یوخوما
 منی آپارار
 زبندان ایچیندهن
 شویره کی
 راها ائشیکه
 آپارار اورا
 کی ، قارا گئجه
 سمره تکین
 کغلیلر هامی
 فنارلاژانده
 شهر ایچینده
 نعره تپیرلر
 خیوانلاردا
 میدانچالاردا :
 "جیتدان آی جیتدان
 کینه لی کیسی
 کغلیسن آییق ؟
 یاتمیشان اویاق ؟
 کغلیلر بیلین
 یاتمیشیق اویاق
 کغلیلر بیلین
 یئنه بیر گئجه
 آوی گویه چبخار
 ووداغ باشیندان
 دره اوستوندهن
 میدان اوزوندهن
 گولر اوزولن
 رد اولار گئچر
 بیر گئجه آی گلر
 بیر گئجه آی گلر ...

دالعا

خيردا ، ايشجه آرخيديم
 مئشه لردن ، داغلا ردان
 د ره لردن آخيرديم
 بيليريم د ورقون سولار
 ئوز ايچينده بوغولار
 بيليريم د ريالاردا
 د الغالار قوجايندا
 خيردا جا آخلار اوچون
 يئنى حيات د وغلار

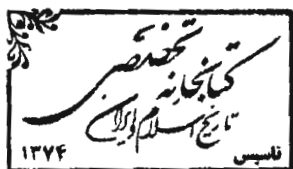
نه يولون اوزاقليغي
 نه قرانليق چوخورلار
 نه د ورقونلوق هوسى
 منى يولدان قويماي

ايندى قارىشميشام من
 قورتولمز د القالارا
 وارليغيميز د ايانماق
 يوخلوقوموز د ايانماق

— موج

جویباری خرد و باریکی بودم
در جنگلها و کوهها
و دره ها جاری بودم

میدانستم آبهای ایستاده
در درون خود میمیرند
میدانستم در آغوش امواج
دریاها
برای جیباران کوچک
هستی تازه ای میزاید

نه درازای راه
نه گودالهای تاریک
و نه هوس باز ماندن از جریان
مرا از راه باز نداشت

اینک پیوسته ام
به امواج بی پایان
هستی مان تلاش

و نیستی مان آسودن است !

"آرمان خلقین" بئش شهیدی اوچون

از رفیق شهید: رفیق احمدی، سکوئی

سحر سحر یورد و موزدان
 قارنلیق گئجه قاچما میش
 هله گونش قیزیل ساچین
 اوجا داغلاردا آچما میش
 بئش قهرمان ، یابدا قالان
 تاپشیریلدی جلالدارا
 مین لر تمیز سئوهن قلبه
 ووردی جلالدار دین یارا
 تازا قانلار قوروما میش
 گئنه توکدی قان بورادا
 بوجور ایستی قیزیل قانلار
 بزهک وئریر بیزیم یوردا
 قانماز طوفان بيله بیلیمز
 بهاردا لاله فصلینده
 بیر گول چمندهن سولدورسا
 سین لر تازا لاله لر آچار
 سونموزد شمن ، نهجه قانسین ؟
 ائلر آزادلیق یولوندا

بیر قهرمان شهید اولسا
مین اوره کدن قورخو قاچار

۱۵-نجی ایلین پاییزی
مرغیه احمدی اسکوئی

ترجمه فارسی

به پنج شهید آرمان خلق
بامدادان بهنگامی که هنوز
شب تیره از دیارمان نگریخته بود
و هنوز خورشید گیسوان زرینش را
در کوهساران بلند نگشوده بود
پنج قهرمانی که جاودانه بیادها میمانند
به جلادان سپرده شدند
هزاران قلب عاشق و پاک را
جلاد زخم عمیقی زد
هنوز خونهای تازه ریخته ، خشکیده بود

که باز هم خون نا حق ریخته شد
 خونهائی بدین سان گرم و سرخ
 سرزمین ما را زینت میبخشد
 طوفان بنادانی در نمی یابد که
 در بهاران هنگام شکفتن لاله
 اگر یک گل در چمن بیژند
 هزاران لاله نومی شکفتند
 دشمن بی فرجام ، چگونه دریابد ؟
 براه توده ها ، و براه آزادی
 هر آینه قهرمانی شهید شود
 از هزاران دل ، هراس میگیرد

آمان آمان قارا تئلی کیریتچی
 راجی - راجی قارانلیقدا تر توکن
 اولایورد ونون قیزیلجا ر اغلاریندا
 سیلیون لار تون گوگورد چکیب سولگیلن
 کرخاناندا ائله کیریت توك گیلن
 کی ظلمتین کوکون باندیریب یاخسین
 بوتون عالم بیز لره حیران حیران قالسین

آمان گوزهل بیچاقلار یونان اوغلان
 آغ پولار دان ، پولار تکیں سوموگدن
 ائله کسکین بیچاقلار یونگیلن کی
 بیرتا بیلسین ظلمون چیرکین اورمگین
 قیرسین ئولوم قوشونوندا فانادین
 بلده چوبان آزاد چالسین نغمه سین

آمان امان اوزاق كنده اوبارا
 اوجا بويلو خرما تئلى معلم
 ايشىقلىق اچ تارانلىق چىراقلا را
 آي اولد ورسوز او كيچيك دنيا را
 دورلوق چكمنو بالا جا اينسانلار
 اودردان ايستى ، قاردان آيدىن قلبىزده
 بشرىت سوزون تلجه يازگيلن
 اينسانلاردين قول قانادىن باغلان
 گويلرده كى قورخو فيكرين پوزگيلن

آمان امان سارى سوسار ايلمكچى
 ايلمك سالان ، دغه دوكن ، آه چكن
 چىراق تكين يانان ، قانين ياندىران
 كىرىپكلى پيلته كىمى كوزلەنن
 اونه دىر؟ هى دوكونلورسن كسىرسن
 اورەك سسین بوغازيندا بوغورسان
 بيرجه يولدا خالچاندا بير شكيل سال

باخانلارین دیزلری نی قوروتسون ۱۷

بیر شکیل سال اربالار قورخوتسون

ظالم لرین بارماقلارین روگونله

سلیمان تک قالدخ رتولری زنجیرله

بو خلچانی ساتان آلاش بیلسین کی

سنین دیلسیزالترینده نه لر وار

خالچا اوسته باشما قلی یئرینلر

بیلسین لری دیلسیز دیلدن نه قوپار

آمان آمان رومدان گویچک اورومدا
گوموش تئللی قوجامان چاخیر چکین

گنچیشلرین امکین توتان گویلر

عشقین رادین وئرن چاخیر چکگیلن

قوی حیاتین آغیر یولون گنچیلر

دینجلیسینلر اوزوم بوتاقلا ریندا

ائله چاخیر چکگیلن کی یاندیرسین

اوره کی ره اوره کده کی دردی ره

قوی چاخیرین بیر چوخ سوزلر آندیرسین

خلقیه کی گول آلدی خار دردی ره

کروستان

بود اغلاز اوجا باش
 اوجا باش د اغلارا قانلی حکمه لر یول آچا بیلمز
 بود اغین جیرانی ئوزگه اوخچونون اوخونا کلمز
 قوللا ری باغلا نان اسیر بیر انسان
 توتغون آخشام لار د اغلاماز گولمز

د ره لر ائله د رین کی
 "هزار" د رین لیگده انسانلار بسله نینپ
 د ره لر ده آخان قیزیل عوزه نی
 سویو هم شیرین هم ده آتشین
 ائله بیر سوکی او بیزیم یورد وموزا چاتاند ا بئله
 هدیه گتیریر گئچدیگی ائللردن اورنگ آتشین
 د وشلر مشه لیگ پالیت مشه لری
 آخشاملار قوشور هر قوشو مین دستان
 بولالای سسی ایله آستاجا آستاجا
 یوخویا گنده هر گزهل کبر د وستان

بور اغلار قوجا باش
 ائللری اوجا باش
 هاممیا بیر دست بیزه بیر قاراش
 ای یاتار اود لاردا بیرلیکده یانان وفالی یولد اش

دوشلره یئنسک چکیلپ یاییلیپ
 گومگوی زنباخ تک دوزلرده توتون
 دوزلرده چالیشیر اوغلانلار قیزلار
 کونوزو بوتون

یایلاقدا اویا اوبادا چوبان
 چوبانین آغزیندا بیر اینجه توتک
 او سؤیله بیر ایگیت لر چکن غملری
 ائله بیر غم کی بیستون د اغیندا
 ایگیت فرهادی بولا بیر قابنا
 عصری نین گوزه لی یولونون چیچکی
 آلاکوز شیرینی گتیریر جانا

بود اغلار اوجا باش
 اوجا باش د اغلا را قانلی چکمه لر یول آچا بیلمز
 بود اغدا گزه لر ایری گؤز اوغللار
 اوره کیرینده د رین بیر سئوگی
 او سئوگی کی "صلا حدین" بین کونلون د اغلاری
 الفسانلرده انسانلار تکیین د شمنه قارشى بئلین باغلاری
 د ره لر د رین سولار آتشین
 د وزلر توتونلوك د وشلر مئشه لیك
 آخشاملار قوشور هر قوش مین دستان
 بورا کردستان بورا کردستان

خان قیزیل آخان ئوزمن آخان گونه جك
 اولد وزلار بیئره باخان گونه جك
 بول اولسون خلقینین اكدیگی بستان
 وار اولسون بیزیم قارداش کردستان

اوختای

توزلو پیاو

ئورتوکلر سوکولسون ، بولوب چکیلسین
قایالار اوزولسون گوی یاما جلا ردان
قوی آپارسین آغیئل قارانلیقلاری

سازاقلی بیر سحر ، آچیلما جاقلار
ماتم سیز ئولومدهن بری باغلانان
جئویز تاختاسیندان ائسکی قاپیلار

سازاقلی بیر سحر ، پارچیلیا جاق
قارا سس سیز لیگی توزلو پیاو
قیزقین بارماقلاردان آخا جاق اوگون
سهندین بوزلا نمیش آنجا گوللری
قورخولو بیر رقصه باشلا ییرلار

باخ !

داغلارین آچما میس سولان گوللری
جالانیرد نیز لر ! قیوریلیر چوللر
قاچیرلار اولد وزلار قانلی گویلردن
اولد وزلار ، گئجه نین بهادرلاری . . .

اوشاقلار الینیزی منیم قلبیمین
 ایسند یلیگی ایله گلین قیزدیرین گئدین
 یوخسا سویوق اللرنه ائده بیلر؟
 سازاق،
 وان یئرینده
 گوینه مکدهدیر.

۱۳۴۴ "اوختای"

پیانوی گرر آلود

بگذار پرده ها و ابرها پاره شوند
 صخره ها از تپه های سبز، سرازیر آیند
 و باد سپید سایه ها را ببرد
 لاجرم

از درون دره های کهنه چوب گرد و
 که سالهاست از پس مرگی بی ماتم بسته
 مانده اند

فلقی گشوده خواهد شد با بار سوزناك
 و همانگاه

برکه های سپید و یخ بسته سهند
 همانند رگبار انگشتانی گرم
 بر سکوت سیاه پیانوی گرر آلود جاری خواهد
 شد

بنگر
 رقص مخوف گل‌های میرا را

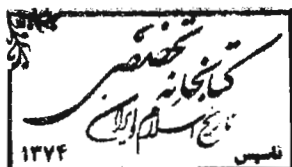
دریای لبریز و دشت به خود پیچیده را
 و فرار ستارگان را از آسمانهای خونین
 ستارگان بهادران شبانگاه

بچه ها بیائید
و رستان خود را با حرارت قلب من گرم کنید
که بر درگاه فلق فردا
بار سونای ماسیده است .

اوشقلار اوچون

چردهك

اويانا قاچديم سيخديلار
 بويانا قاچديم سيخديلار
 مني يانديريب ياخديلار.
 من يادلارا قاتيلديم
 باغوانلارا ساتيلديم
 باغوان ييغدي بوغچايا
 آپاردی گوی باغچايا
 باغچادا بيز اكيلديك
 تورياقلارا تيكيلديك
 تورياق قارانليق ایدی
 گونلوم بولانليق ایدی
 چانقيل دلدی باغری
 او بيلميردی آغری
 دئیردی: "يازيق چردهك
 قويلا ريلار گئتدير
 سنی تباه ائتدير
 سن تریاقدان چورورسن

بوغولورسان ئولورسن.
 ئولوم منه چاتمادی
 آغ بولوتلار یاتمادی
 جان وئردی بولور منه
 جانلاندیم یول ایسته دیم
 تورپاقدان قول ایسته دیم
 قول قانار وئردی تورپاق
 قانارلاندیم اوچماغا
 حیات یولون آچماغا
 حیات یولوندا غم وار
 آچیق گوزلرده غم وار
 گوز آچدیم گوی باغچایا
 هریانی گوی باغچایا
 من باغچادرا بوی آتدیم
 قیزیل گلر بویاتدیم
 قیزل گوللر بوتاقدا
 بوتاقلاریم یاتاقدا
 آی یاتاغا نورساجمیش
 بیر قیز آقوشقا آچمیش

یولداردیر قیزین گوزو
 اوره‌گینده چوخ سوزو
 اوره‌کلری سوز ده لر
 ایندیجه بولبول گلر

"اوختای"

۴۷-نجی ایلین مهرآبی

"صمد" کونلومده دیر "اوختای" ۴۷۶۶۲۶

اوخود و قارانقوس آیریلیق سوزون
مرووت اهلینین گزو یلدا کن
جومد و طوفانلا را اونوتد و ئوزون
اولدوزا نه جواب وئرمجگیم من

قیشدا داغلی داغلا ر سوراخلاش سالار
تبریزین گول اوغلون مهربان اوغلون
بیر هارای چکه رهم ای اوجا داغلا ر
آختارین آرازین چنلی بیلیفدهن

د شمن طعنه وورسا "صمد" هارادیر
ایلی سینه مه چالیب دیه رهم
"صمد" کونلومده دیر اورمگیمده دیر
دوئگوشور ئولسه ده دونهز ائیلندهن

اونون صداقتی جان وئریر بیزه
 آلولی عشقیندهن الهام آلیریق
 هر رقیقه باشی چکیر اورهگیمیزه
 مغایاتلیق ائدیر ئوز اکدیگیندن

سویلهمین گنده جك سوزو قالا جاق
 عدالت ناغیلین ائل دوغرولداجاق
 ضلما ئوی عدلیلن بر بار الا جاق
 "صمد" ی قارشیدا گورمچك دشمن

بو بیر ناغیلدیر کی ائلر سویله ییر
 بیر سسدهن دوشمه او بیر دیه ر
 ناغیلچی دایانار سوز دوام ائده ر
 ائل اوچون یاهایار بوردا بسله نن

نییاران قالماسین اولدوزا دیین
 کونلومه آلمیشام "صمد" ین عشقین
 "صمد" کونلومه دیر اورهگیمه دیر
 وورغونون آراشی جیگریمه دیر
 انتقام آلا جاق ائل دشمنیندهن

"صمد" در قلب من است

سخن از جدائی گفت "قارآنقوش"
 در لحظه ای که مردان با مروت را چشم بر راه بود
 به قلب طوفانها زد و خود را بدست فراموشی سپرد
 اینک من جواب اولدوز را چه باید بدهم
 به هنگام زمستان که کوههای پرفیوش سراغ میگیرند
 از رعنا ترین و مهربان ترین غرزد تبریز
 فریاد میزنم ای کوههای بلند .
 بستر مه آلود "ارس" را بگیرید
 "کجاست صمد ؟" بطعنه پیرسد اگر دشمن
 مشت بر سینه میگویم و میگویم
 صمد در وجود من و در قلب من است
 مبارزه را در ایستاده
 که مردمان نیز از مردمش جدا نیست
 جان میبخشد ما را صداقت او
 از عشق پر التهاب بنور الهام میگیریم
 هر آن سر میزند بقلب ما

و از کشته خویش مواظبت مینماید .
 آنکه سخن میسراید نمی پاید و آنچه می پاید سخن اوست
 یقین که خلق قصه عدالت را واقعیت خواهد بخشید .
 خدایان در خواهد افتاد به خانه ستم از عدل

پایین ایستی بیرگونونده
داغدان غمگین گونش بوغدو
هله، اوگون گون باتمادان
"بهرنگی" نی آراز بوغدو! ...

~~~~~

یاییلدی بیرکولگه... سود! ...
سولار آشدی... چالخالاندی...
آراز ئوزون بیرنیل سانیب
"بهرنگی" نی قوربان ساندی! ...

~~~~~

او زامانکی باخچالاردا
قوشلار اوچدی، گول الندی...
آراز اودرو قوربانلیغین
قیزیل سولار حلقه الندی... .

~~~~~

اوزاخلا ردان آخیب گلن
آراز اوغلون قوجاخلاری
قارا یئرده یاتدی "صمد"
سئل آغلاری... ائل آغلاری

بهرنگی " نی یار ائده رکن
 جان اودلانا ره اورهک یانار
 دستانلارین اوخویانلار:
 حرمت ایله اونو آنار

*****

ظلمت چوکسه اوفوقلارا
 یئنه گونون رنگی قالار
 یوروش ائتسه شاختا بوران
 اونودولماز گوللو بهار — ....

سـاـهـر

تهران ۱۷-۷-۴۶

بو توخما قان ایلله سو وئرمه سن ، ثمرسیز اولی

قوری سوزیله وفا توخمی اکمه ، بارسیز اولی
 بو توخما قان ایلله سو وئرمه سن ، ثمرسیز اولی
 قدم بور ایره په قویما ، قویسان عشقیله قوی
 خیال ایلله راه وفا خطر سیز اولی

مجاهد اولما گیلن ، اولسان اول حبیب کیی
 مجاهد حق اولسان ، حق یولوندا باشسیز اولی
 صاباح اولاندا چیخار آفتاب حریت
 بوتیره شب ، ائله فیکر ایلله سحر سیز اولی

میرزا عبد الحسین خان

(ستارخان مجاهد لریندن)

باشلانیش از: گند

صون ایل لرده
 بیر شرقلی بیلک لی نین
 صحبتینه قولاغ آسدیم :
 — سوادسیز بیر عائله ده
 من دوغولوب بوی آتمیشام .
 آتام ، بوتون یازیلاردان ،
 تکجه کیچیک عددلری ،
 تانیاردی .

نچه راستان ، نچه معجز ،
 نچه — نچه رایاز سز لر ،
 نچه بویوک شهر آدیندان ،
 ارتیق بیر شئی توپلا نمازدی ،

بیزیم کنده هئج بیر ائوه ،
 کتاب — متاب رولا نمازدی .

آنجا بقضا

یاشلیلارین دانیشدیقی ،
 ناغیل لاردان ، داستانلاردان
 چوخ ماراقلی افسانهلر —
 یادیدلر .
 بیری بودور :

بیرده نیه ،
 اگری — اویری بیر خط ایلن
 نوز آدینی ، جیزمالاردی

طایفامیز راغ — قارداان
 باشی چیخان ،
 بیرجه منیم انام ایدی .
 اورا آنجا ق روز یا غلط ،
 فقط قران اوخویاردی .

بوتون بیزیم کندیمیزین —
 بیلگکترین پویلا سایدین ،
 نچه بیت شعر ، نچه ناغیل ،
 اولد و غوموز ولایتین احوالاتی ،

بیزیم آخشام او دیاردا -
 سحر اولان بیر تورپاخدان ،
 عجب سوزلر یازیلیمیشدی .
 او یئر لرین چو خدا بیلله -
 احتراملی ، احتشاملی ،
 «تمدن» لی بیر ئولکه لر -
 اولدوغوندان ، سۆز چوخیدی .
 «بیر کۆزلودن» ، «آدامجیل» دان ،
 «سویشرینه قان ایچن» دن
 آدیوخیدی .

من مکتبی بیتیرمه دن
 محاربه باشلانمیشدی

« یئر آلتیندا بیر ئولکه وار
 (بیر کۆزلور) ئولکه سیدیر
 اودیاردان صبح اولاندا ،
 بیزیم یترده گوش باتار
 ایله جهده دئمک بیزیم -
 گوندوزوموز ،
 بیر کۆزلونون گئچه سیدیر .
 آدامجیلدیر بیر کوزلور :
 سویشرینه قان ایچرلر !

بیزیم ائلدن
 ایلك مکتبه گئدن اوشاق ،
 من اولموشام .
 اوخودوغوم کتابلاردا

انسانلیغی ، آزادلیغی ،

فقوروماقچون، (۱)

وطنیندان باش گوتوروب ،

دیار - دیار ،

کزیشیرلر ، دولانیرلار !

سونراییزه :

قارالاری ، کۆله‌لری ،

«آزاد» ائدن ،

مبارز بیر «التاچی» دان

دانیشدیلار .

بیزاینان‌دیق .

لوانلاری چوخ عزیزسان‌دیق .

غافلجه‌دن بیرگون یادلار .

گوندوزلری ،

بیزیم یترده گئجه اولان -

«آدامزادلار»

چاغیریلما میش قوناق کیمی ،

یوردوموزا سوخولدولار .

گوردوک ایکی گۆزلری وار ،

بیزه بیله دئدی‌لرکی :

لنگی اوزون ، ارسین بوغاز ،

اوتورارکن ، ایاخلارین -

ماسا اوسته دیرماشدیران ،

بودیلاقلار ،

اگرى دوروب دوزدنديلر .

اٲو يميزده يٲر - يورد وٲرديك .

اونلار اوچون «بار» لار آچديق !

.....

بيز دوشوندوك .

يٲمك وٲرديك ، ايچمك وٲرديك .

خوب .

ساوانى ييتدى .

انسانيق

راديولار ، غازيته لر .

بور نوموزوار ،

«انسانيت غالب گلدى»

آغز يميزوار ،

ديه - بوتون ٲولكه لره ،

دانيشماغا ديل يميزوار .

چوو سالديلار .

ايشله مگه اليميزوار .

«آزادليق» دان ، «حرييت» دن ،

دولانماغا يٲر يميزوار .

«بشرييت حقوقوندان» ،

ياشاماغا يوردوموزوار .

سجير راما - سجير راما ،

هوسلنديك .

سوزدنديلر ،

ايسته ديك كى ،

آتا - بابا يېشىمىزده ،

ايش - ايشلەيەك ، اكين - اكەك ،

ئوزوموزە يووا تىكەك .

«دگير مانين سويون شوودوق»

ئولكەمىزدن يادى قوودوق .

داغيمىزى ، داشيمىزى ،

دنيا دئدى :

سوكەك - چاپاخ .

حق بىزلەدير

سوچىخاراق ، معدن تاپاخ .

ئوزا ئوينىن قبلەسىنى ،

كورپەلرە مەكتەب آچاخ .

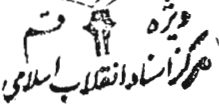
ياخشى بىلەر كس ئوزو .

يازاخ ، پوزاخ .

حەققىن اوزو ، سۆزون دوزو .

كۆي كورلادى

دولوياغدى

اليمىزى ،

يىرتىرىندى

آغزىمىزى ،

طوفان اولدو

دىلىمىزى نشان وئردىك .

يىزى انسان سانمادىلار !

قلنجیندان اودیاغدیریر

«ددم منه کوردئیین»

هرگلنی ، وورورسالی

شوشه - شوشه قانین آلیر !

دومان قوپدی

گون توتولدو

ئولکه میزه ، دشمان دولدو

دونن ائودن. قوود غوموز

باسیب ، یخیب ، بوغدوغوموز

قانی قاچینخ

بالدیر آچینخ

ئولومجیلی ، باخدیق گؤردوک

طومان کشیب ،

خفتان کشیب ،

قارابولاد آتامینیب .

آت اوینادیر

قلنج وورور

باخدیق - باخدین معطل قالدیق .

هر طرفه نظر سالدیق

- بونه سردیر ؟

نه اؤسادیر ؟

نه عالمدیر ؟

ندنیادیر ؟

دشمان هارادان طومان تاپدی

قلنج تاپدی ، خفتان تاپدی ؟

اویالینجیق

او ئولومجىل

ھاردان بولاد آتامىز

شوشە - شوشە قانى نىلر ۱۹

گزدىك ايشىن ھر طرفىن

آراشدىر دىق باشىن دىبىن

بىردن بىرە ، باخدىق كۆردۈك

ئويۇندىمىز بىر كۆزلۈنۈ ،

ئويۇلسوزو ، ئوتولۇنو

غرىبە بىر ئوكان آچىب

ھاتاحىنى ، ئوكوب ساچىب

سلاح وئىرىر جانلار آلير ،

پىچاق وئىرىر قانلار آلير

ھر طرفە آتىن چاپىر

آختارىرىر قودوز تاپىر

ورھوولادىر ، ياساق وئىرىر

خفتان وئىرىر ، ياراق وئىرىر

قودوردوبىن ايشە چكىر ۱

مىللەتلىرى شىشە چكىر ۱

السىزلىرىن ،

مظلۇملارىن ،

جانىخدىرىر جانىن الير .

شوشە - شوشە قانىن آلير ۱

☆☆☆

من اوگوندىن ايناندىم كى ،

سىنەلردن - سىنەلرە

آتالاردان ، بابالاردان

بىزە جاتان افسانەلر

چوخدايىلە يئرسىزدگىل

ھارالاردا

ھاردا - ھاردا

.....

ھرتوزپاخدا ، ھردیاردا

تانیمیشام اوغدداری

او قودوزو ، اوکفتاری

جلادلاراسردارا اولوب

سروراولوب ، سالاراولوب

انسانلاری بوغور آسیر

مللتلره ، کسیم - کسیر

چاشتاسینامین شوشه قان !

ئاھارینا بئش یوزانسان !

بوسوزارده دریالاروار .

دریالارجا معنا لاروار .

رادبولار ھرنه دئسه

کیم نه دئسه - نه سؤیله سه

«کتابلاریم» ھرنه یازسا

بوسؤزلردن ،

کیم یول تاپسا - «کیم یول آرسا»

بیرداھامن

تانیمیشام - تانیمیشام !

عصرمیزین ،

«بیرکؤز لوسون» .

«تپه کؤز کون» .

دایانمایان ساواشینی ،

افسانه لری ییچیمینده ،

قوراشدیرمیش .

نشان وئرمیش .

قان ایچنلر ، آدامجیل لار ،

«بیر گوزلو» لر پنجه سیندن -

قورنارماغا جان اتماسین ،

افسانه وی قهرمانلار -

سیماسیندا ،

یاراشدیرمیش .

عکس ائتدیرمیش

«قورقود دده» داستانلاری -

سیراسیندا ،

دیش قجیردیر ، قان - قان دئییر

قان ایچدی کجه قان ایسته بیر ا

***

نه ایندی دن ، نه دوندن ،

بشریت دوغان گوندن .

قودوزلارلا چنکه لشمکه

عصر لردن ، عصر لره

یاشاییشدان آیریلماپان .

آردجیل بیر واقعه دیر .

ایلك - ازلدن ، ایش بیله دیر .

بشریت ان قدیمدن

بو مقدس تلاشینی ،

قودوزلیقا ، ظلمه قارشى ،

«تپه گوزون» افسانه‌سی ،

بو آرد جیل تشبیه ،

ان گوزل بیر نمونه دیر .

او ییله دیر :

اکنون گوینده "سازمین سوزو" (نوای ساز من) اثر

خود را در معرض قضاوت گذاشته است. اگر چه این

ظاهراً اولین اثر گوینده است که به دست مردم

میرسد ، اما بختگی و انسجام کلام او نشان می‌دهد که

سالها دست اندر کار است و کم کسی نیست.

.....

سراینده کلمه های اصیل بسیاری در معرض آورده که

در مکالمه عامه بکار نمی‌رود . همین کار شاید باعث شود

که خواننده در نظر اول منظومه ها را روان نخواند و

آسان نفهمد ، اگر چه بعضی لغتها را در آخر کتاب

توضیح داده است. البته این گناه شاعر نیست، گناه

خواننده است که کمتر شاب خوانده و لغات شعری و ادبی

را از یاد برده .

به عقیده من آن شور و هیجان و حال شعری و
 که در منظومه اول نهفته است، در آخریها — بخصوص —
 منظومه دوم — نیست. گوئی که این دو را به سفارش گفته
 و در آن دنبال خواسته دل خود رفته است . کاش که
 دیگر از این سفارشها — اگر درست هدس زده باشم
 به او نشود و گرنه ، شعرش صفا و صمیمیت خود را از
 دست خواهد داد و فقط نظمهای محکی خواهد شد
 با یک مشت پند موعظه و حرفهای احساساتی که میدانیم
 گاهی از کار هیچ تنابندهای نگشوده است .

(نظر صمد بهرنگی درباره "سپند")

اولار هامیسی دور خانین
 سویون آرخاسیندا دوران دگیرمانین
 اونی ، بوغداسی ، هرنه کی اوردا وار...
 بوردہ گیرماندا چوخلار قویوب جانلارین

دبردیپ گوجلن اوردہ گیرمان داشین
 دثگیپ آغلا بیپ، قووزاییدیر باشین
 اوگوجسوز الین ، قوجا
 سیلیب گوزلرینده اولان قان یاعین

بو سوزلرده گل دور قوجانین بویوک اوغلو اولدوز اورا
 باخیب هیرسیلن هنده ورده اولان یئرلره
 سورا آندی بیرگوز او ایغدمن سولان الله

ایک یوخ ، ده هاردا قالیدیر باجیم
 به هاردا قالیدیر دومان قارداشیم

دندی ئوزگەلەر سىندەن آيلار سورا
 دورويلار، گلييلر، گنديبلر بورا
 گونون بىر گونوندە اولار لان اييك لن رومان بىرلشيب
 قويوب اوز بو يول گتتديلر
 قوجا گوتتريب گون باتان بىرللاى

دوغرودان چىخىپ دىر بو كندە بىزم جانىمىز
 نە يىر وار نە بوغدا دىر آريامىز
 بىچىندە ندە بىر شى بىغىشمىر بىزە
 بولارى گۆرەندە كىم اىستر دوزە

اولار كى بىزىم ئولكە يە گلدیلر
 آنا بىلە دىن كىمدیلر ؟

اولار بىن ايىكلن رومان لان دانيشديقلار بىن قانمار بىم
 قاچاقدا نىچە سۆزلر بىن بئىلە سى آنلار بىم

ياشاسىن ايشچى، ياشاسىن اكينچى، ياشاسىن چورك
 دوروب گندماق، داغيتماق، تازاشدان دوزە لتماق گرەك

آخشام اولموش — قوجا د ورموشی ، الین وورموش بئلینه
 هله لیگ سؤیله ییب اولدوز ، قالخدی آتین بئلینه
 اوز قویوب اوگون باتان یوللارا
 گئندی اولدوز ، ایپک — رومان گئندیک لری یوللا را

گئچدی آیلا رگلدی قیش
 گئچدی قیشلار ، گلدی یاز
 قوجا تار وئردی باخیردی هئی یولا
 هم دالی هم قاباغا — هم ساغا هم ده سولا

دیه سن بیر آت گلیر ،
 اولدوزون آتی گلیر
 هانی اولدوز قاداسین ئوزوم آلام
 هانی اوغلوم
 نرده قالدی بالام ؟ ۱

بیر باخیب دگیرماندا اولان آغیر داشا
 آنلاییب دولدو گوزو چوخلو یاشا

اوغلون آختارماق اوچون ، بيلمه‌ييب دیر هارا قاچسین
مئشه لیگ رهن - چایلارزان ، یاراکی داغلاری آشمسین.

قافلان داغی نین قانلی روشونده
تاپیب اوغلون قان ایچینده

بیر خیرداجا دوردو باشی اویسته
گوزو قان ، روش دولی هیس لن
گوتوروب پیشدووی قالخدی داغ اوسته

اونده ان سوراسس داغدا قالیدور
بئشگون باشاباش ، ساواش یاپیدور

- آلتینچی گونون آخشامی بیر قورقوشوم اوتدی کورمگینه
دالده ان وورولان گولله گئچیدیر اورمگینه

ئولومو گوردو یاخین سؤیله دی بیرجه

ياشاسين ايشجى ، ياشاسسين اكينجى ، ياشاسين چۆرەك

روروب گئەك ، باغيتماق ، تازاشدان رزەلتماق گرەك

روشە و سوراسى آرخاسى اوستە

ئولد و قوجامىز ئولكە راغ اوستە

ايستە ريگى اوستە

آنها همه از آن خان است
 آسیابی که پشت آن آب است
 آردش ، گندمش ، هر آنچه که انجا است . . .
 در این آسیاب خیلی ها جان خویش را داده ز دست

بزخمت سنگ آسیاب را تکان میداد و
 می گفت و گریان ، سرش را بلند کرد
 با دست رنجورش ، پیر
 پاک کرد خوناب چشمانش را

در این گفتگو سر بر آورد افضل پسر
 بخشی فراوان نگاهی بر انداخت بر دور و بر
 سپس برده دیده به دستان رنجور و افسرده آن پدر

ایک کو ، خواهرم کجاست بگو
 پس کجا مانده برادرم دومان

گفت ، دیگران بعد تو
 آمدند و رفتند از این ره گذر

بروزی ایپک هم دومان یکی کشته با دیگران
 نهاده اند یکجا بدین سوی سر
 نشان داد سوی شفق را پدر

درین ده رسیده بلب جان ما
 نه گندم نه جو و نه قطعه خالی بود مال ما
 ز کشت هم نباشد نصیبی نما
 زندگی در این ده نباشد روا

انانکه برکوی ما ره گذر کرده و رفته اند
 ندانی پدر ، چه ها با دومان و ایپک گفته اند ؟

ایپک ، دومان و دیگران چیزهایی گفتند که من نفهمیدم
 در این گیر و دار چنین دستگیرم شد
 زنده باد کارگر ، زنده باد دهقان ، زنده باد نان
 باید بپا خواست ، داغون کرد ، و از نو ساخت این بنیان

تاریکی برآمده ، پیر بپا ایستاده ، دست بکمر زده
 اولدوز خدا حفظی کرد و به پشت اسب پرید
 براه شفق سر نهاده
 راهی که ایپک و دومان لا رفته بودند

ماه ها گذشت ، زمستان آمد
 زمستانها دد شت، بهار آمد
 کاروئردی پیر چشم بره بود
 به پس هم به پیش، پر است هم به چپ

گوئی اسبی میاید
 اسب اولد وز میاید
 اولد وز کجاست پلایش بجانم
 کو پسر م؟
 کجا مانده فرزند م ؟

بسنگی که در آسیاب بود نظری افکند
 فهمید و چشمانش پر آب شد

از بی پسر، کجا برود نمیدانست پدر
 از جنگلها ، از رودخانه ها و یا کوه ها را پشت سر نهد

در سینه خونین قافلان کوه
 پیدا کرد فرزندش را غرق در خون

بالای سرش لحظه ای ایستاد
 با چشمانی پر خون ، سینه ای آکنده از خشم
 اسلحه را برداشت و بطرف قله رو نهاد

بعد آن در کوه شد ماندگار
 پنج روز سر بسر ، جنگید

غروب روز ششم سری به پشتش نهاد
 و گلوله ای که از پشت خورده بویه تا قلبش رسوخ درد

چون مرگ را نزدیک دید فقط چنین گفت

زنده باد کارگر ، زنده باد دهقان ، زنده باد نان
 باید بپا خواست ، داغون کرد و از نو ساخت این بنیان

سپس افتاد بد پشت
 پیر ما مرد بر روی سرزمین خود
 در راه آرمان خود

عمو اوغلو گلدی خویا

خویلولارا قرار قویا

یتیملرین قارنی دویا

یاشاسین گوزل عمو اوغلو !

~~~~~

عمو اوغلو مینیت فایتونا

تومارو ثرب توز آتینا

چوړك یثنیب یوز آلتینا

یاشاسین گوزل عمو اوغلو !

~~~~~

راستا بازار لار راستاسی

گلیر مجاهد دسته سی

عمو اوغلو دور سر کرده سی

یاشاسین گوزل عمو اوغلو !

~~~~~

باققال — بازار چیراق قویدر

کاسیب باخدی قارنی دویدو

هر بیر ایشه قانون قویدو

یاشاسین گوزل عمو اوغلو !

آنا دیلی

بیرگون اسیر دوشموش بیر قهرمانی
سورغویا، سئوالا چکنده جلاد،

— سیزین الینیزده ئولمه‌رم، دیدی —

منی زمان — زمان یاشادار حیات...

دیدیلر: — گوزونو اویاریق سنین

گوره ییلمزسن

دیدی: — یاشارام!

دیدیلر: — قولونو قیراریق سنین،

سلاحین، که سهرین دوشهر الیندن.

دیدی: — یاشارام!

دیدیلر: — قیچینا کونده ووراریق

دوزه ییلمزسن،

باشیندا ائله بیر توتقال قوراریق

دوزه ییلمزسن؟

دیدی: — یاشارام!

دیدیلر: — نه‌یین وار آپاراریق بیز،

پیرده کئچمیشینه دونه ییلمزسن.

دیدی: — یاشارام!

دیدیلر: — دیلینی قوراراریق بیز،

دانشا ییلمزسن، دینه ییلمزسن.

سوسدو قهرمان.

نه یاشایارام دیدی،

نه ئولام دیدی.

سویله‌دی: — نه ییلسن ائله ای جلاد.

دوران سنین دیر.

دیوان سنین دیر...

۵۸ اوزاقلاردا کندلر واردی
قله ملی، سوگودلو.

ساوالانا کوچ قالخیردی
ائل - اوباسی ایگیدلی.

یازگونشی، مغان دوزو،
بخار قالخیر تورپاقدان،

بیر قوجادا یئر شوملاییر
من گورورم اوزاقدان...

گوئش ایستی، ئوکوز آریق،
قوجا ضعیف، یئر محکم.

احتیاجی بیر عالمدر،
اراده سی بیر عالم.

سلام ویردیم، سلام آلدیم.
بیر آرخ اوسته اوتوردوم.

قوجا آجدی ئوکوزلری:
اوغول من ده یورولدوم.

سونرا گلیب سفره سالدی،
قوناق ایتدی او منی.

دیدیم: - عمی، یورما میشمی
بو ئوکوزله، خیش سنی؟

نه زماندیر بیزیم دنیا
بو قایدان ال چکیب.

ماشین ایندی شوم ائله ییر،
تاخیل دیور، یئر اکیر،

تورپاق

ساوالانین اتگیندن
یولوم دوشدو بیر سحر.
بهار جاغی یامیاشیلدی
اورک آجان زمیلر.

قوجا گولدو: - ييز رعيت ايك،

ماشين هارا ييز هارا.

بو دنيا دا الله ئوزو

كم باخير كاسيب لارا...

ديدیم: - عمی یو خسول دهمه،

بو یاراشمیر موغانا.

«مغان اگر مغان اولسا،»

اونا ياخشى باخان اولسا،

اونون واری، نعمت لری

سیفیشماز بو جهانانا...

قوجا سوسدو...

فکره گیتندی...

باخیشلاری یول چکدی...

ائله ییل که، ساوالانا

دومان گلدی، سیس چو کدو.

هاراداسا دیو بولودلار

بیر - بیرله دویوشدو.

گوی گورلادی، شیمشك چاخدی،

ایکی دامجی یاش دوشدو...

چادار اللر تیترهك - تیترهك

ياناقلارا توخوندو،

گوز اوستونه سو چیلندی

بخارلاندی، یوخ اولدو...

یقین منیم ستوالیمدان

اونون حالی قارشیدی؟

او دینمهدی...

لاکن سکوت

بیر عمرون تاریخینی

آجیب منه دانیشدی...

«... من یوخسولام.

لاکن مغان یوخسول ده گیل.

من رعیتیم.

نچه آرخا، نچه نسل،

بو تورپاقدا

تورپاق ایچون جان قویموشام.

بو مغانین

نازینی دا من چکمیشم،

دردینی ده من دویموشام.

ایمه باخ!

بو قاربازلار،

بو چادارلار،

ایللریمین عذابی دیر.

آلنیم باخ!

بو قیریشلار

مغانیمین یوللاری دیر،

سینم اونون کتابی دیر...

من رعیتیم

فخر ایدیرم بو آدلا من.

گوزومه باخ!

اوخو، اوخو گوزلریمدن

و قاریمی،

عذاییمی،

ستونجیمی،

کدریمی.

اوخو اوغلوم!

آزادلیغین دیوشونده

ئوتن بویوک گونلریمی...

۴۵-نجی ایلی اوخو.

او ایل منیم جلالیمدی.

زحمت منیم،

نعمت منیم،

تورپاق منیم ئوز مالیمدی.

بیر قایتارین!

بیر قایتارین اونو منه!

من گوستریم اوغول سنه،

یل کیم ایدیم.

من رعیت دیم...

من دولت دیم...

من آقایدیم،

تورپاغینی اکن، بیچن

من نو کردیم،

هر مجلسده سوزو کچن.

او زمانلار

دومان کنچیب،

بوران کنچیب.

او گوزلرده بیر آتش وار،

یانیر، یانیر.

او گوزلرده بیر گونش وار،

گله جگین افقیندن

او بویانیر...

دیدیم: - عمی، ایشیتیمسن

یاریم عصر بوندان قاباق،

بیر داهنین اللریله

آزادلیغا چیخیب تورپاق؟

قوجا گولدی.

دیدى: - «اوغول من بیلیرم

او قانونو لنین ویردی.

بو دنیادا تورپاق حقدہ

یازیلانلار سینمده دیر...

او زمان که، تورپاق آلدیم،

اثلر بیلیر

تکجه اوندا گولموشم من.

اٹله اوندأ،

بو مغاندا

لنینی ده گورموشم من...

قوجا سوسدو، فکره گیتدی،

دانشمادی خیلی مدت.

ساکت قالدیق.

من دنیايا جار چکمیشدیم،

«بیل، حکم من!

ئوز حقیمه حاکم من!

اوغول! او ابل بیر ایل ایدی،

آزادلیق دیر اونون آدی.

گندی، گیتدی...

گیتدی، آنجاق محو اولمادی.

او، اولدوز دور.

آسمانین تاغیندادیر،

بو دنیانی دور اٹله بیر...

سینه مه باخ!

او، سینه مین داغیندادیر،

هر بهاردا قوور اٹله بیر.

او، امید دیر.

من اونونچین یاشاییرام.

او حسرت دیر.

من حسرتی وصال ایچون،

ئوز قلیمده داشییرام.

او، اینجیدی-

بو تورپاقدا تاپدیم اونو.

سئوینج ایدی-

بو تورپاقدا ایتیرمیشم،

تاپاجاغام بیر گون ینه...

قوجا سوسور...

من باخیرام گوزلرینه؛

قلیمیزده اینام، آرزو،
سئونج، حسرت،
بیز آیریلدیق...

آزادلیق

ینه آت اوستونده داغا قالخیرام،
ساغیمدا یارغاندیر،
دره ده جای وار.
سول یانیم سیلدیریم،
دوروب باخیرام
ايله ییل گویلره قالخیر قایالار.
آتین آیاغیندان بیر داش قاجدیمی،
سونونجو نهره سی چایدان یوکسلیر.
داغین ذروه سیندن بولود کچدیمی،
ده یه سن اوستونه قایالار گلیر...
گوزله طبیعتی وار کوردستانین،
دایانیب دال-دالا آر خالی داغلار،
سانکی گلینی دیر ییزیم دنیانین
آغ باشلی، گل-چیچک یا خالی داغلار.
بابالار دیمیشکن بیر وقت بو یولو
نه قاطر کئچمیشدیر، نه قوش ئوتموشدور.
آزادلیق اوغروندا ایندی کورد اوغلو
بو اوجا داغلاری سنگر ایتیمشدیر.
گلیر خاطریمه، نهچه ایل قاباق.

۶۲. سلاھا ساریلدی بو خلق، بو تورپاق.

سنگر ائله یرەك قایانی - داشی

بیر ایگید دایاندی یوزونه قارشى.

دویوش میدانینا دوننده داغلار

قالی گوله دوندو آینا بولاقلار.

توپون گولله سیله قوپان هر قایا،

قلبه لر توکوردی ائله ییل جایا.

میشه لر، تپه لر قالخیب یشریندن

تفننگلی، خنجرلی کورده دونوردو،

او تاید، دشمنین سنگرلریندن

تانكلار سسلنیردی، توپلار دینیردی.

دوروردو اوز-اوزه دره ایله داغ،

دوروب دویوشوردو انسان ایله تانك

گلیر خاطریمه من ده بیر سحر

هامان بویول ایله قالخیردیم داغا.

باشیمین اوستوندن ئوتن گولله لر

نیسان تك یاغیردی داشا، تورپاغا.

دوگوش میدانیندا ئولدو آداملار،

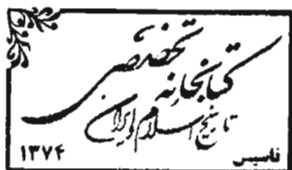
تانگلار دا، توپلار دا تورپاغا دوندو.

بومبالار آلتیندا اوچولدو داملار،

اوجاقلار محو اولدو، چراغلار سوندو.

انسانلار ئولدولر... دوغما ائللرده

بیرده قارا بولود کولگه سالماسین.

اسارت، محکوملوق کئچیب ایلره
نسیلدن-نسله میراث قالماسین.

سیلینسین بو یردهن قان داواسی دا،
هر ایوده، اوبادا بیر شادلیق اولسون.
ئولن ایگیدلرین قان بهاسی دا،
قوی آزادلیق اولسون، آزادلیق اولسون!

او وقتدن بریه ایلر ئوتوشوب،
یولوم دولاناراق بو یردهن دوشوب...
قالخیرام داغلارا.

ساکت دیر هر یان...
اوزاقدا اوبالار، کندلر گورونور.
دوئن بومبالارلا اوچوب، داغیلان
بنالار، حصارلار، ایولر هورونور...
او آخشام یایلاقدا قوناق قالیرام،
ییفیشیر باشیما اشیدن، ییلن.

سلاحلی بیر کورددن خبر آلیرام،
نه وقت بو تفنگدن ال چکه جکسن؟
بیر قوجا دیلله نیر:

- ییلیرسن قوناق

حاجان ایومیزین آقاسی اولساق!
نییه ده اولمایاق؟!

عربلر کیمی
بو دوغما تورپاغین بالاسیق بیز.

پیر گون حقیمیزی آلاسیق یز!
 کورد ائله دانی شیر،
 اونون هر سوزو
 سانکی داغ ستلیدیر چاغلا پیر گلیر
 کورد ائله دانی شیر،
 سانکی یتر ئوزو
 بیغیلیب بو داغ، اونو دینله پیر.

يئنه توتغوندور هاوا
 يونه لير قارا بولور . . .
 ياغا جاق ،
 هر نه كي توز وار ، يووا جاق .
 توزلا ر ايچره بورونن قيرميزي گلر آچا جاق
 حيف ۱
 حيف كي توز لود ومان قالخدي يئنه .
 حيف كي زهر لي ايسي د الغالا بير . . .
 يئنه ده ياشلي گوزوم صبر ائله بير
 يئل اسير ،
 ساز چالير هر قولغا د ولد وقجا
 واه ۱
 يئلده ايتير قيشقير يغمم
 يئند بيرير شاللاغي ، هي تا پدا لا بير . . .
 گونا هيم؟
 نه دئيم ؟ . . .

بوقیزیل قلبیی ایشدەن سالا بیلمز یئدلر،
 اوبولودلاریاغا جاق...
 گللر آچا جاق...،
 من ئولرسمده، قالانلاز یا شایار
 قاوزانیب اوسته گونش،
 ساچاغین گویده آچار...

رحمان رده

تبریز - ۳-۷-۱۳۴۷

٦٨ طوفان قوپاجاق ، طوفان !

داغلارین زیروه سینده واردی دومان ،
 توپلانیر هی بولوتلار اوست - اوسته •
 اوجا البرز ، بیستون، ساوالان
 چادر نورتور بولوتدان آهسته •
 قزلیر آغ افق ، سماء ... هریان •
 گون بولوتلاردا ، نازلی آی خسته •
 ایلدیریم ظلمتی یاریب گاهیدان •
 قیشقیریر آرخاسینجا هریر یان •
 قوپاجاق ئالدریه لی بیر طوفان

•
 بو سسه سس ویریر شهر هم کند •
 عکس ایدیر هایلاری بتون داغلار ،
 وورولوب قهرمان بو ملته بند •
 تورباغین قلبی یاس توتوب آوتوب آغلار •
 بنده دوشه وش عقاب مثلی سههند •
 گونه حسرتدی یام - یاشیل باغلار
 چاریشیر لیک قهرمان ایران ،
 تیتیرر بنده ، سسلنیر زندان :
 قوپاجاق حق آدیندا بیر طوفان !

هجوم خاضرلا بیرلار اصلانلار .
 سیراخیلیر نسلینی قوچاق سردار .
 گوجلہ نیریتل ، جوشورلار عمانلار .
 گونو — گوندن سینیر سکوت مزار .
 آختریر درده چاره لقمانلار .
 اهرمنلرده قالمییسی قارار .

چهره لر ساکت ، آرزولار نگران !
 دیر اہسته هر شریف انسان :
 قویاجاق ایسته بییمجه بیر طوفان !

گوجلہ نیر هر دقیقه گوریتلر .
 دولوب آرتیق ، دائیر بو پچانه .
 تازا آهنگلر چالیر تئلر .
 هامی محتاج دیر بو دمانه
 اولاجاق ائلرہ بیر افسانه .

یتلرین ، ستلرین صداسیندان
 یارانیر صوراینیزین بو فغان :
 قویاجاق آل شفقی بیر طوفان !!

چکھيامه واگنيت اغتوو قشینه
 کور بور تارم مرگ مثل پلینه
 خینه مه چی خینه ناصر کی غلیظه
 همایو ته راله کش بیشتر عزیزه

دایه دایه وقته جینه

قطار که بالا م سرم پرش دئشینه

ناخونیا مه کشینه چشم سوخته نه
 واو طی چی گوشت خوم گرم پوختنه
 نکوتم دوسه کجانه نه دس برارم
 نکوتم کم وهم دایه شین وقطارم

دایه دایه وقته جینه

قطار که بالا سرم پرش دئشینه

سینه مه نیشو بئر سرواز ارتش
 تیئش نه گو تا خوم بهیم فرمونه آتش
 دلت سیم کوره نکه مه مرده جینم
 عاشقه او گوله و لیل تغینم

دایه دایه وقته جنگه

قطار که بالا سرم پرش دئشینه

مەللا ئاوارە

توتىنىۋاتىكەسى ھەزارم
 بىخالىور ، بىر زەۋى و زارم
 بى بولۇ باغۇ بىزىن مەھر
 دوورم لە خىر ، نىزىك لە شەھر
 مىندالم رووت و بىر سىيە
 ئىكەنم بىر مەنسىيە
 قىزارىزىم ، دەردەدارم
 شەرمەنەي خەلىكى دىو شىارم
 دووم نىيە بىچمە نىو خەلىك
 بى بەزىك و بىلاو بى كەلىك
 خەلىكى بىرى وابە تەمبەلىم
 بى كەسىپ كارو چەپەلم !
 مەلام ح بىكەم ، چارە رەشم
 خەرمەنم زورە بى بەشم
 ھەر كەتۇيان سەرى سەلە
 وادەي جىووت و كشتو كالىە
 خىوم و خىزان گەورەو بچووك
 دادە بىلەن دەكوو ھەلووك
 ھەل دەپەزىن ، لىرۇ لەۋى
 بەلكو كارىكەن دەس كەۋى
 بىا قوزەكارى و خشت بىرىن
 بىا جووتەو زەۋى ھەل درىن

★ ★

ۋا بەھارە ، بە دەرگەوت گول
 جىكە خوش دەكرى بىر شىل
 بە گارس ، بىر مەزە مە ساج
 بە چىك و نىتوك و بە فاج

★ ★

نه و جا توو شتل بی ده کسری
 به چلکه و چال سهری ده کسری
 دوو روژ جلریک نسلوی دهوی
 تلشین ده بی و ده ده کسری
 بزای حمن ناخوشرو ورده!
 بشمبی کورو کیری کورده
 شه دوو روژ خه و ناچیه چاو
 که تگی بسم ده کسری ناو؟
 زهوی بده کم بوره دیر بکم
 نه و ده کسری بین شه تله کم
 به شیو برین و وهرد و خمت
 کیلان ده گانه پینچ کهره
 دیراو هه لدان، خاکاو گردن
 کوردو کج وه کوروه گردن
 ناخوشه توتن چه قانندن
 هه لترو شکان، پشت چه مانندن
 له ناو داشتن سستی نه کسری
 تا ده کورری، وشکی نه کسری
 نه و ده کسری شیکو بزاد بیره
 چه رگ سره، بزاد بیره
 وا نیو کول کسرا ناو درا
 له دوو ده و به رجاو کرا
 ★ ★
 کلاو گهر گهری وه ده رگوت
 نه و نوم نکا، نیو کم کهوت
 ده بی کسور بی و چالوی نووسی
 با زنادم له سر نه ووسی
 دهری بمرارم نه گانی
 نه که دیریم بی و نه چم دانی

توتن نووس : بسو خانری خودا
 روحمی بکه به منی گه دا
 مهی سوتینه رهنجی سالم
 خاوهنی گوشیک مندالم
 نهو زدوی به ئی چل بووت نییه
 مهی نووسه ، دهوای هلق نییه
 - زنجیرهو جوونه بیتوه
 بی بوول چون گم دهیتوه !-
 ناغا : تویی پنهروه دنگار
 روحمی بکه به منی هزار
 پروانه روخساری ز مردم
 گیزه دی دموون ، ناهی س مردم
 - بیدهنگ به نهی گیزی نهقام ،
 من کاری خوم کردوه تمام ...
 تازه هلی وهشینمهوه
 بش مری نسای کوژنمهوه
 من کار به دهستی دهولتم
 دوژمنی خاک و میللمتم !-
 زوری لسی بارآمهوه
 بی بوول جوابی نه دامهوه
 نووسی به چل بووتی تهواو
 ته پله به سهری دوا براو
 به فیزهوه سوار بوو روی
 بسو من جی ما ره نجه رویی
 نهوجه بارین دهرد و بهلا •
 بسو توتنهواتی بی سهلا
 به لهرزوتا ، به دهردی چاو
 سیسی بووم وهک توتنی بهر ههتاو
 بی بوول و پاره ، بی خهرمان ،
 بی دکتور و داوو دهرمسان

کرم و سهش ، که لهو که زوو
 به تووتنی تاین بیوون وه کوو
 نموش وه من سیسو داملاو
 چرچو بی شه فافو ژاکساو
 نه خوشی و هسه زاریم بران
 کارم زورده و دهر دم گران
 جوجکه وه چه ، سر پساندن
 بن پهل نمره داشکاندن
 چارداخو بهن پیوه کردن
 وه بهر تاوان وشک کردن
 تلیسو شریو جه مالی
 خه سار ندکه ی نیه سقالی
 ئه وه داگیراو دانسرا
 به تهی بارکردنی دوا
 خوشن خوشی دلم شاده
 خاوهنی قهرز ، بهس خوباده

توتنه کم زور جوانو رهنده
 بیون خوشو باشو به سنده
 لهو رو و سهی باری ده کم
 وارید به نو شاری ده کم
 (دوخانیه) چاکم لی ده کری
 بوولیکی باشم بی دهمری
 هر قهرزکی به سه رمه وه
 دهی ده رمه وه به سه رمه وه
 چلکو پیلاو ، دهره و کسللاو
 برنج و رون بو چلاو پلاو
 هرچی پیوسته بو مال
 بو خوم و ژن ، بو من مال
 هه مووی ده کرم به هه مرزانی
 لهچاو سالان به مهرجانی
 قهرزدار نیم ، نفعت کرم
 چیدی نالیم بهرگ شرم

★ ★

حاجی قادر ، علی قهساب
 جایی بین لکه گیل گباب
 شمو له نوتیل له سر فهنهر
 دهخوم ، دهنوم ، بهی خهتر
 به روژ تاشمو بازار ییوان
 به فیزهوه قهدهم لیبدان
 دهگهریم دووکان به دووکیان
 سهودا دهکم چلکی بووکیان
 له دهززی تاگو بهشمینه
 ههرشتی جوان و رهنینه
 نرخو قیهتی دهبرسم
 توتنم ههیه چاو نهترسم
 مندالیش تلی تلیانه
 له مالی خوشی خوشانه !
 باب لهشور دهکه ریتهموه
 ههموو شتیکمان بو دیتهموه
 ده روژ بسم جووده رامبولرد
 به قهرز نان و چاییم خوارد
 دل پر له ناهنگ و خوشم
 نه مرو توتننهکم دهفروشم
 ناغای رهئیس وه دهو کیموت
 نوخه ی نوره م وه بهر کهوت
 دهفه رده توتن دیز کراو
 له بهر شموقی همل نایه چلو
 بو دیتن و چا ولی کردن
 ههمووی بهرت و بللو کردن

★ ★

سهر و بنی هل ته کاندن
 بسوه به کی لی وهرانسین
 منیش له جی خو هه ستاوم
 به بی زبان راوستاوم
 لسه ناکاو هانه گویم ده زگی
 دای لسه جمرگم وهك خه دهنگی
 کوتی: لبدن بهوا گوزار
 نهم سال خراپ تره له بار
 به وویکی ترش وتکاله وه
 گوتی زوویگمره ماله
 ده یوتت کسری له سهره
 بی هینهو بی بینه و بهره

★ ★

که گویم گرت لهم دهنگو سه دا
 رهق بووم لسهوی وهك موهما
 باش تاوی تاسان ، حه بهسان
 به دهنگی پر له ترسان
 هاتمه زمان ، هاوارم کرد
 لیم کو - وه بوون درشت و ورد
 گوتم هه داد و هه هوار
 هه له ریگه یه روه ردگار
 ناغای رنیسی قسه زدارم
 نه خوشم ، برسیم ، هه زدارم

★ ★

هیچ نه‌بی قهرزی نه‌مسالم
 قووتی خیزان و من‌دالم
 بی‌م دهنی بی‌ا نه‌ربابه‌کم
 هه‌قی چایی و کنه‌بابه‌کم
 رازی بکهم بی دهمه‌وه
 دیم بی ، بوشار بیمه‌وه
 یا بکرن ، یا بکروژن
 یا کسریم له سهر هه‌لگرن
 بم به‌خشن به رنگه‌ی خودا
 خمرچم نریه بو دادگا

همل ده‌لغزیم ، همل ده‌جوقام
 نمراندی نه سهرما توقام
 نه‌ی بی شمری به‌رده دراو
 نه‌ی چلمنتی بی گنلاو
 بی دهنک نه‌بی ، بی‌تک‌سروو
 تیت همل دهم به به‌ناره‌زوو

داکوریته : لیسه ده‌ری‌کمن
 نه‌ک لیسه ، شار به‌ده‌ری‌کمن

★ ★

بیم چه‌شنه دهریان به‌مراندم
 به‌هه‌می سالیان فراندم
 به دزی خلوین قهرزو نه‌رباب
 بی بوولی قاوه‌چرد که‌باب
 مالم بو نابه‌لاره‌وه
 دمرکموتم له‌ناو شاره‌وه
 به چاوی پر له غریانه‌وه
 به دلبکی وه‌ل بوربانه‌وه
 هاتمه‌وه ناو خا‌زو خیزان
 وه‌ل بارانی گه‌لا ریزان
 فرمیسکی رووتی هه‌م‌ژواری
 له چاوی گشت‌مان ده‌بشاری

دوژمن تاکه ی بسدهم باجت
 دېک وهرگره ی تسهختو تاجت
 نه ی وهرزیران ... نه ی جوتیران ،
 نه ی توتنهوانی مسال ویران
 با به یهک دل و یهک زمان
 به خهباتی شورش گیرمسان
 نه دووا بشوو همول دهیین
 شفق دهر وژمه همل بدین
 یهک گرتن هو ی سه رکه وتنه
 خهبات ریگه ی دهس که وتنه
 نه گهر یهک بین و یهک بگریمن
 له گل یلدا بزین ، بهرین
 زال دهیین و سهر ده که وین
 سه رز دهیین و نانه وین

هه ول تهغه لای بی ووچان
 بی ماندوو بوون ، بی بشوودان

تاقیه ریگه ی نازادی به
 هینهری روژی شادی به

توتون کار فقیر ناحیه سردشت ۸۰

دیگر بهار شده گل بیرون آمده
زمین خوب را برای تخم شخم میزنیم
بکا و آهن و بیل و لنگ
به چنک و بناخن و بها

* * *

آنوقت بذر نشارا میافشانیم
با شاح و پر سه روین را می پوشانیم
هر دو روز یکبار آب میخواد
تا سبز شود و بیرون بیاید
"بزاری" چقدر پر زحمت است
ناز دختر و پسر های گرد است
شب و روز خواب بچشم نمیروند
تا لی نوبه آب بمن میرسد ؟
زمین را باید صاف کنم
تا نشا ها خراب نشود

به زمین لوبیدن و زیر رو کردن
پنج بار زمین را درست میشم
لنگ زدن - خاک آب کردن (۱)
دختر و پسر را جمع کردن
نشا کردن خیلی پر زحمت است
چمباته زدن پشت خم کردن
از آبیاری غافل نباید شد
تا بزرگ بشود خشک نباید بشود

نوبت بیلچه و وجین کردن است
جگر نوتونچی را میبرد
اگر باین ترتیب پات شد و آب داده شد
دیگر از دور آنرا میتوان دید

توتوندار فقیرم
بی خانه و زمین و حاکم
بی پول و باغ و بز و کوسفند
از خیر دوزم ، بشر نزد بدم
طغلم بخت کجمنه است
زندگیم پر از ترس و هراس
قرض دارم ، گرفتارم
شمند خلاق ده و شهرم
رو ندارم میان مردم بروم
بی لباس و بی نقش و بیفایده ام
مردم فکر میکنند تنبلم
بی کسب و دارو بیبازارم
ولی چنم ، چاره سیاهم
محصولم زیاد ولی خود بی بهره
همینکه میگویند سر سال است
وقت شخم و زراعت رسیده
خودم و خانوار هام بزرگ و کوچک
بندگی براه میافتم
اینور و آنور راه می افتم
شاید داری بدستمان بیاید
یا گل دار و خشت زدن
یا شخم و زمین شدن

* * *

لاذه فاسکئی از دور پیدا شد
زانویم میلرزد ، دلم میریزد
خدا یا دور بشود و چشمش بسته شود
نه کریم باشد و نه پول بد هد
توتون بویس محضر رضای خدا
رحمی بکن بتن گدا
سوزان رنج سال ام را
صاحب چند سرعائله ام
این زمین چهل پوت نمیشود
منویر این حق نیست
- زنجیر است اینده در پای تو است
بی پول این سبک نمیشود -
آقا: ترا بخدا

رحمی بکن بمن فقیر
نگاه کن رحسار زردم
سوز درون ، آه سردم
- حقه شو اب کیچ بفهم
فار خودم را تمام کرده ام
تازه بیایم و عوض شم ؟
اگر بمیری هم خط نمیزنم
من مأمور دولت هستم
دشمن وطن و ملت هستم
خیلی از او خواهر میشم
ولی بی پول جوابی بمن نمیدهد
چهد پوت تمام نوشت

آن گلن * بسر لعتی
با تشر سوار اسب شد و رفت
برای من زحمت و رنج ماند
آنگاه پیدا شد درد و بلا
برای توتوننار بینوا
با درد و لرز و هزار مرض
پژمرده شدم مثل توتون در آفتاب
بی پول و پله ، بی محصول
بی دنترو بی دوا و بی درمان
لرم و مله و غلف هرز و شیرینه
بدور توتون جمع میشوند
او هم مثل من پژمرده و عساک
چرویده و بیرنگ و دلمرده
برادران من بیماری ونداری
دارم زیار و عم سنگین است
جوجکه وچه ، سه رپساندن (۱۲)
بسن پهل تیره داشتاندن (۳)
آویزان کردن بند تشیدن
در آفتاب گذاشتن و خشک کردن
کونی وریسمان و صندون
نیم متقاتش هم نباید هدر رود
آنگاه فردها جدا شد
و روانه حمل آن داده شد
خوش ، خوشی دلم نداد است
ای طلبنار دیگر حودت را نکیر
توتون من قشنگ و نایاب است
خوشبو و خوب و مقبول است *

پد و از شهر بر میکرد

همه چیز برایمان بیاورد

ده روز باین ترتیب گذرانندیم

به نسیه نان و جایی خوردیم

دلم پر از شادی و خوشی است

امروز روز توتون فروشی است

آقای رئیس پیدا شد

آج کوئی نوبه ما شد

ده نسیه توتون به صف کشید

از شوق چشمانم میدرخشید

براد دیدن و نرخ تعیین کردن

همه را پرت و پلا کردند

پائین و بالای آنرا پاره کرد

نیمه آنرا خراب کرد

منهم سر جای خود ایستاده ام

پند حرف از خود بیرون نداده ام

ناگاه بگوشت آمد صدائی

صدائی مانند تیر بدئی

گفت این را به "واگذار" (۴) بنویس

اصال خرابتر از هر سال است

به روشی تروش و تلج

گفت زود بزرگرد بخانه

ده پوت کسری داری

بردارو بنیاور

امروز فردا بازار میخرم

دحانیات از ما خوب میخرد

پول خوبی بمانده

هریده می را نه داشته باشیم

فورا پرمیدهم

لباس و لفت و دست و پا و ذره

برش و روغن براب چلو

هرچه برای خانه لازم است

براد خود و زنم، برای بیجه هایم

همه را بازرانی خواهم خرید

نسبت بسالهای قبل مدت مفت است

قرض دار نیستیم، نقد میخرم

دیگر نمیالم که برهنه ام

حاجی قادر، علی قصاب

چای بیاورید همراه لباب

شب در هتل روی فتر

میخورم و میخوابم بی خطر

از صبح تا شام دراز در قدم زدن

باسر بلند می اینور آنور رفتن

از دکان بدکان میگردم

پارچه و اجناس را قیمت میزنم

از سوزن تا جنس پشمی

هر چیز که قشنگ و رنگین است

نرخ و قیمت را میپرسم

توتون دارم نمی ترسم

بچه هایم خیلی شادند

در خانه با خوشحالی بازی میکنند

با این طریق بیرون کردند
محصول سالی را ریودند
پنهان از طلبکارها
بی پول قهوه چی و نیاب
سرم را پائین انداختم
واز شهر بیرون آمدم
با چشمی پر از گریان
با دلی بریان

آدم پیش زن و بچه
مانند باران پائیزی
اشک برهنکی و فقر
از چشم همه ما میبارید

* * *

دشمن! تائی بنو باج بد هم
سرنکون باد تخت و تاجت
ای شاورزان، ای روستایان
ای توتونداران بد بخت
بگذار به یک دل و زبان
به مبارزه انتقالی خودمان
تا آخرین نفر بگوئیم
ضربه بزنیم باین رژیم
وحدت اسباب پیروزی است
مبارزه راه بدست آوردنست
اگر یک باشیم وحدت کنیم
بایکدیگر زندگی کنیم و با هم بمریم
فایق میگردیم و پیروز میشویم
بلند میشویم و نمی شکیم

بگوئیم که آمد این صدا
خشک شدم مانند مقوا
بعد از چند دقیقه سکوت، کیچ
با صدائی پراز ترس
بزیان آمدم و فریاد زدم
به روز من بزرگ و کوچک جمع شدند
گفتم ای داد و ای فریاد
در راه خدا

آقای رئیس قرض دارم
ناخوشم گرسنه ام فقیرم
هیچ نباشد قرض اسالم
خوراک زن و بچه هایم
بدهید تا طلبکار را

حق چای و کباب را
راضی شدم و بد هم
راهم باشد که شهر بیایم
با اینکه مرا بگیرد و بکشد
با آنکه کسری را برایم ننویسد
ببخشیدم در راه خدا
خرج داد کامرا ندارم
همینطور میلرزیدم
تا که بسرم داد زد
که ای بی شرم بی حیا
ای چلنم نشیف

اگر سالت نباشی ای بی آبرو
ترا تا بخوری میزنم
بچه ها، اینرا بیرون نشید
نه فقط از اینجا بلکه از شهر

نوش و جهد پیکر
 بی خسته شدن، بی استراحت
 تنها راه آزادی است
 آورنده روز شاد است

(۱) - برای درست کردن زمین کرت درست میکنند و آنرا پیش از شخم زدن پراز آب میکنند

(۲) - بریدن سر برگهای کوچک نوتون .

(۳) - برگهای بزرگ نوتون دریا شین بونه قبل از اینکه زرد شود باید شده شود .

(۴) - درجه بندی نوتون .

